

«Ein må tenke seg om, ser du veit du, kva ord ein skal bruke»

Pragmatiske partiklar i amerikansk

Åshild Søfteland og Arnstein Hjelde

Hovudfokus i denne artikkelen er på bruken av dei pragmatiske partiklane *ser du*, *veit du* og *trur eg* i CANS – Corpus of American Nordic Speech. Desse blir samanlikna med bruk av engelsk *you see*, *you know*, *I think* og norsk *du veit*, *du ser*, *eg trur* i same datamateriale. Artikkelen gir ei oversikt over frekvens, syntaktisk posisjon og overordna pragmatisk analyse, saman med drøfting av nokon metodologiske problemstillingar. Hovudfunnet er at amerikanskktalarane nyttar moglegheitene som desse pragmatiske partiklane gir som støtte for informasjonsflyten i samtalesituasjonen, og kombinerer både norske og engelske bruksmønster saman til ein større ressurs.

Stikkord: pragmatisk markør; pragmatisk partikkel; amerikansk; korpusdata; kodeveksling; informasjonsflyt; flagging

1 Innleiing

Fleire har peikt på at i arvespråk blir pragmatiske markørar lett henta inn frå majoritetsspråket (Matras 2009), og med det etter kvart nokså omfattande korpuset *CANS – Corpus of American Nordic Speech* (Johannessen 2015), opnar det seg nå også svært gode moglegheiter til å forske på pragmatiske markørar i norsk arvespråk, slik som:

- (1) å såmme tid just *you know* bærre få morro *veit du* (Rushford-01gm)
- (2) nær *du ser* minn fars fammli kåmm ifrå Jevvnaker Hadelann dær (Chicago-01gk)
- (3) hann binnt å farrmen i nittenhundreogatten *I think* å farrme heile live (Portland-01gm)

I denne artikkelen er fokuset på bruk av frasane *ser du*, *veit du* og *trur eg* som pragmatisk partikkel samanlikna med informantanes bruk av engelsk *you see*, *you know*, *I think* og dei syntaktisk tilsvarende norskspråklege variantane *du ser*, *du veit*, *eg trur*. Dei amerikanske dataa vil til ein viss grad bli samanlikna med (moderne) europansk og (amerikansk-)engelsk, men skal primært få stå på eigne bein. Det store fleirtalet av bruksmåtane i CANS er målspråksnære (i norsk eller engelsk), og det mest påfallande med materialet er heller i kor stor grad amerikansk-talarane tar alle moglege ressursar i bruk i kommunikasjonen. Hovudmålet med artikkelen er å gi eit innblikk i datamaterialet spesielt med tanke på overordna bruksmønster, syntaktisk plassering og kva som skjer rundt partiklane, i tillegg til nokon sentrale metodiske problemstillingar.

2 Pragmatisk markør og pragmatisk partikkel

Gjennom prosjektet *NOT – Norwegian Tag Particles* har det dei siste åra blitt forska mykje på pragmatiske partiklar i norsk, primært etterstilte ‘tags’. NOT-prosjektet inneheldt blant anna ei stor dialektgeografisk kartlegging av 46 slike partiklar, tilgjengeleg i *Småord-databasen* (Borthen et al. 2019). Denne databasen vil vere

ein nyttig referanse i utforskinga av amerikanorsk. Informantgrunnlaget i Småord-databasen er i stor grad overlappende med *Nordisk dialektkorpus* (NDK) (Johannessen et al. 2009), som vi også har som referansepunkt.

I tråd med Fraser (1999) definerer Borthen (2018, 226) *pragmatisk markør* som «et lingvistisk tegn (leksem, bøyingsendelse, ordstillingsmønster, intonasjonsmønster, ...) som brukes til å kommunisere noe som går utover ytringens grunnleggende proposisjonelle innhold». Pragmatiske markører seier altså noko om ein proposisjon og kan bestå av ulike typar lingvistiske teikn, inkludert intonasjon og bøyning, og også både føre- og etterstilte ord og frasar. *Pragmatisk partikkel* (jf. Borthen 2018, 227) er ein undertype av pragmatisk markør. Desse er *leksikalske* pragmatiske markører, små og trykklette, men sjølvstendige. Pragmatiske partiklar har gjerne avbleika semantisk tyding om ein samanliknar med det etymologiske opphavet, slik som *sjø* samanlikna med opphavet *ser du* i bokstaveleg tyding (jf. Søfteland og Borthen 2018). Ein viktig underkategori her er ‘tag particle’, etterstilte partiklar som vedheng eller hale (som i *Æ e trønder æ, sjø*). Ein vanleg bruksmåte for mange av frasane vi skal sjå på i denne artikkelen, er etterhengt (som i *Berre for moro, veit du*), men dei er alle i utgangspunktet fleirordsuttrykk og kanskje for tunge til å kallast partikkel. Borthen (2018, 228) argumenterer for at fleirordsuttrykk likevel kan reknast som pragmatiske partiklar, så sant dei er trykklette og har avbleika tyding, og dette synet vil vi følgje her. Eit viktig aspekt er også at språkleg einingar som dei vi skal sjå på her, er ikkje-obligatoriske – noko som også kjem fram gjennom intonasjonsmønster.¹

¹ Blant anna skriv Maschler & Schiffrin (2015, 197) at prototypiske diskursmarkører står i «intonation-unit [...] initial position», enten ved byte av talar eller, ved same talar: «immediately following any intonation contour other than continuing intonation [unless it follows another marker in a cluster]».

3 Pragmatiske partiklar i arvespråk og kodeveksling

Pragmatiske markørar blir ofte drøfta i samband med kodeveksling og arvespråk. Matras (2009, 137) seier at «[t]here is widespread agreement in the literature on bilingual speech concerning the high frequency of L2-insertion of discourse markers» og Polinsky (2018, 293) legg til grunn at «heritage speakers follow standard bilingual practices in code-switching between their two languages». For Poplack (t.d. 1980), som prøvde å finne fram til syntaktiske reglar og restriksjonar for kodeveksling, var ‘tags’ ein viktig kategori i teoribygginga. Desse omfatta, men avgrensa seg ikkje til, pragmatiske markørar. Sentrale funn frå denne tidlege forskinga er at det å kodeveksle tags er spesielt vanleg hos meir usikre tospråklege, mens balanserte tospråklege i tillegg vekslar meir setningsinternt. Teorien til Poplack er at kodeveksling primært skjer der det er grammatisk overlapp mellom språka, slik at plasseringa er grammatisk i begge språk, noko som òg krev høg grammatisk kompetanse i begge språka. Ved tag-veksling krevst det mindre grammatisk kompetanse i begge språk, sidan «(t)ags are freely moveable constituents which may be inserted almost anywhere in the sentence without fear of violating any grammatical rule» (Poplack 1980, 589). Den tidlege forskinga til Poplack analyserte også *flagging* av kodeveksling – ulike typar metalingvistiske kommentarar, omsetting, pausemarkering og liknande rundt vekslinga. Dette kan vere for å ramme inn eller rette merksemda mot språkbyte – eller for å forklare, presisere, få fram «the apt expression», altså *det treffande uttrykket* (jf. Rosignoli 2011, 52). Som vi skal sjå i del 5, viser også CANS-informantane tendensar til å bruke dei aktuelle pragmatiske partiklane til dette.

Dei siste tiåra har det komme ei aukande mengde forskning på ulike grammatiske sider ved arvespråk, med spesielt stor auke dei siste åra for amerikanorsk, men til nå har det i liten grad inkludert pragmatiske partiklar. Eitt unntak frå dette er Moquin og Salmons (2020). Dei analyserer data frå CANS, og samanliknar desse med funn frå Pennsylvania Dutch, data frå ulike norske talespråkskorpus og akseptabilitetstestar frå (europa-)norskspråklege. Det er særleg to einingar som blir studert: *well/vel* og *you know/veit du*. Dei norske

variantane er frekvente, men dei har tatt opp i seg noko av den engelske bruksmåten ('pattern borrowing', Moquin & Salmons 2020, 307): I amerikansk-engelsk er *well* gjerne setningsinitial, mens *vel* i Noreg særleg er medial. Funna frå CANS viser at amerikansk *vel* er frekvent i initial posisjon (44 %), mens den i liten grad er initial i dei europanske korpusa (under 1 %). Tilsvarende endringar for *veit du* finn dei ikkje; her ser plasseringa ut til å vere relativt intakt. Derimot meiner dei å sjå ei pragmatisk-semantisk endring etter engelsk mønster ved at denne partikkelen i større grad markerer «a plea for understanding» samanlikna med den europanske hovudbetydninga «to insist on the truth of a statement» (Moquin & Salmons 2020, 315). Språkkontakten har såleis ført til «new and additional richness in the discourse marking system of American Norwegian» (Moquin & Salmons 2020, 316).

Klintborgs (1999) studie av amerikavensk inneheld ein eigen del om pragmatiske markørar i vid forstand, inkludert t.d. *and* og *yes*. Mange av problemstillingane er generelle, men nokre detaljar om bl.a. *well*, *you know* og *you see* er med i analysen. Han viser til tidlegare forskning som vurderer om *you know* pressar ut *vet du*, men fleire av informantane hans brukar begge (Klintborg 1999, 140). Det kan også nemnast at (*you*) *see* er mykje meir frekvent enn *you know* i hans materiale. Klintborg trekker vidare inn at pragmatiske markørar gjerne dukkar opp i klynger (Klintborg 1999, 145). Han peikar òg på at grensa mellom proposisjonell og ikkje-proposisjonell tyding kan vere uklar, t.d. ved ytringsinitial *I mean*, slik at det blir vanskeleg å avgjere om eit uttrykk er pragmatisk markør eller ikkje. (Dette blir drøfta for våre data i del 5.)

Når det gjeld pragmatiske markørar, kan vi òg sjå til forskning på amerikansk: Salmons (1990) analyserer blant anna bruken av engelsk *well* og *you know* i samtaler på tysk mellom tysk-engelske tospråklege. Han argumenterer for at det som kan sjå ut som kodeveksling, heller er lån, og at diskursmarkeringssystema i tysk og engelsk har falle saman i arvespråket til desse språkbrukarane, mellom anna fordi mange vanlege tyske diskursmarkørar er fråverande i datamaterialet. I Salmons' data er *you know* spesielt frekvent

mellom setningar, og han nemner også nøling og sjølvreparasjon som bruksmåtar. Begge delar ser vi i (4) (Salmons 1990, 460):

- (4) ... Ohh *you know*, ich wollte jetzt really dich mal frage ... fragen, *you know*, ich dachte, Sie kämen von Deutschland ... ('... ohh, you know, I really wanted to ask you, you know, I thought you were from Germany ...')

4 Tidlegare studiar av dei aktuelle partiklane/frasane

Vi kjenner ikkje til nokon større arbeid om *ser du*, *veit du* eller *trur eg* i europansk (men sjå Borthen et al. 2021 for eit oversiktsbilete). Likevel er *sjø* som analysert i Søfteland og Borthen (2018) truleg parallell nok med *ser du* til at det kan reknast som høgst relevant. Den overordna analysen der er at ytringar med *sjø* oppfordrar lyttaren til å tolke innhaldet i ytringa som ei støtte til informasjon som er tilgjengeleg i konteksten, og til å tolke ytringa i lys av at han/ho har blitt kjent med dette innhaldet ved eit tidspunkt *t* (Søfteland og Borthen 2018, 278). Dette gjer at ytringar med *sjø* lett kan bli tolka som ei forklaring eller stadfesting. Det gjer også at ytringar med *sjø* kan fungere som eit hint om at informasjonen som blir gitt, er ny for tilhøyraren, eller som eit teikn på at talaren reknar informasjonen som kjent og/eller at samtalepartnarane er einige. Eit utgangspunkt for vidare analyse her kan vere at det same gjeld for toordsuttrykket *ser du* (jf. Søfteland og Borthen 2018, 253).

Sidan vi analyserer pragmatiske partiklar i ein norsk-amerikansk setting, er det også klart relevant å sjå på beskrivingar av engelske bruksmåtar av dei tilsvarande *you see*, *you know* og *I think*. Dette er eit stort forskingsfelt internasjonalt, spesielt når det gjeld *you know*. Eitt av dei første større bidraga her er Östman (1981), og ein av dei overordna analysane hans er at *you know* er ein leksikalsk 'hedge' som gjerne kommenterer på ei enkelt leksikalsk eining, og at talaren med *you know* ønsker å få lyttaren til å akseptere innhaldet i ytringa som presupponert. Ei følge av dette er at talaren brukar *you know* nettopp når han tenker at lyttaren kanskje *ikkje* 'veit'. Ved å legge til

you know ber talaren eksplisitt om merksemd, med mål om samarbeid for å få tolka ein proposisjon som bakgrunnskunnskap (Östman 1981, 17).

Samarbeid om kva som skal reknast som kjent informasjon i samtala er også sentralt i Schiffrin (1987). Ho analyserer den overordna funksjonen til *you know* som å sikre at lyttaren heng med i relevant informasjonsflyt: «*y'know* marks the speaker as an information provider, but one whose successful fulfillment of that role is contingent upon hearer attention» (Schiffrin 1987, 290). Det kan vere mange ulike årsaker til at talaren treng slik merksemd frå lyttaren, og dermed opptrer *you know* også i mange ulike språklege omgavnader (Schiffrin 1987, 295). Ho framhevar at *you know* kan peike mot både kommande og føregåande informasjon, og forklarar dette med at frasen er ei redusert form av *do you know*-spørsmål, som kan ha rekkevidde både framover og bakover i diskursen (Schiffrin 1987, 287). Maschler og Schiffrin (2015) gir ei drøfting av forskingslitteraturen med vekt på korleis og kvifor *you know* er notorisk vanskeleg å analysere. Dette er blant anna fordi intonasjonen ikkje nødvendigvis følgjer prototypiske mønster for pragmatiske markørar, og fordi *you know* gjerne koplar saman meir abstrakte einingar i diskursen (Maschler og Schiffrin 2015, 204).

Også Erman (1987) er relevant å trekke inn i vår samanheng, sidan ho med utgangspunkt i korpusdata ser på både *you know*, *you see* og *I mean* i detalj, komparativt mot kvarandre og med hovudvekt på plasseringa dei har i ytringar.² Det klart vanlegaste er *medial* posisjon (ca. 80 %) (Erman 1987, 50). Det er *you see* som blir mest bruka finalt av dei tre (15 %) og *I mean* som blir mest bruka initialt (9 %). *You know* blir spesielt ofte bruka inni setningsledd/frasar som ei avventing mens talaren leitar etter ord (Erman 1987, 52). Alle tre uttrykka blir ofte bruka mellom setningar ('connective'). Erman konkluderer om den spesielt mangesidige bruken av *you know* med at uttrykket «could occur between complete propositions as well as wit-

² Merk at Erman analyserer plassering i *ytringar*, gjerne *turar* i ei samtale, og ikkje i *setningar* som syntaktisk eining slik vi gjer i vår analyse. Sjå vidare drøfting av dette i del 5 – og i Maschler og Schiffrin (2015, 203ff.).

hin smaller units of discourse, fulfilling, in fact, completely different functions» (Erman 1987, 75).

Til slutt kan vi nemne Aijmer (1997) som analyserer pragmatikaliseringa av *I think* frå opphavet som [subjekt+hovudverb] i oversetning: *I think that Bill is at home* > *I think Bill is at home* > *Bill is at home I think* (Aijmer 1997, 7). Studien inneheld òg detaljerte analysar av bruken av *I think* med utgangspunkt i komparative undersøkingar av engelsk og svensk. Sidan funksjonen som oversetning og pragmatikalisert bruk sameksisterer i dag, drøftar ho òg korleis ein kan skilje mellom dei, spesielt i språk som svensk og norsk med obligatorisk V2. Vi har to moglegheiter for ordrekkefølge ved førestilte frasar som her: *Ärlig talat, han är inte vidare trevlig* og *Ärlig talat är han inte vidare trevlig*. I førstnemnde variant er *ärlig talat* eit «speech-act adverbial», og vi får ikkje inversjon (Aijmer 1997, 4). I den andre varianten med predikatsadverbial får vi det. Merk at prososodien vil vere ulik i dei to tilfella, noko som er spesielt relevant for analysane våre av toordsuttrykk med initial plassering i del 5. I tillegg framhevar Aijmer posisjon som ein viktig analysefaktor for dei mange ulike bruksmåtene av *I think*. Generelt sett er det her to grunnleggande hovudfunksjonar som er i spel: «indicating facts» og «expressing the state of the speaker» (Aijmer 1997, 10); *I think* kan på den eine sida signalisere objektivitet og sikkerheit (*eg meiner klart*), og på den andre sida estimat og usikkerheit (*eg trur kanskje*) (Aijmer 1997, 21). Det er den sistnemnde funksjonen som primært gjeld ved bruk som pragmatisk partikkel i vår definisjon.

5 Korpusdata: Metodiske og strukturelle problemstillingar

Arbeidet med denne artikkelen starta opphavleg med søk i CANS etter alle dei 46 pragmatiske partiklane i Småord-databasen (Borthen et al. 2019). Her er det mange interessante funn å ta tak i. Til dømes såg vi tilsvarande bruksmønster for *vel* i CANS som Moquin og Salmøns (2020) fann i same materiale (jf. del 3): *Vel* er om lag like frekvent i amerikanorsk som i europansk, men i sistnemnde har det primært medial (og final) plassering, mens det i mykje større grad

står initialt i amerikanorsk, tilsvarende bruksmønsteret for *well* i engelsk. For partiklane *sjø* (kjent partikkel frå trøndersk målområde) og *damma* (kjent partikkel frå Mjøs-området) fann vi derimot store kvantitative forskjellar samanlikna med (moderne) europansk: *Sjø* er høgfrekvent i NDK (ca. 400 døme, 2,00/10.000 tokens) og nesten fråverande i CANS (3 døme, 0,043/10.000 tokens), mens *damma* er lågfrekvent i NDK (ca. 20 døme, 0,10/10.000 tokens) og dukkar opp mykje oftare i CANS (ca. 130 døme, 1,85/10.000 tokens). Vidare forskning må vise om dette primært har å gjere med talet på informantar med relevant dialektbakgrunn i dei to korpusa, eller om det kan skuldast meir metodiske forhold: Også varianten *se* kjent frå Østfold er lågfrekvent i NDK (jf. Søfteland og Borthen 2018), så kanskje kan det vere negative haldningar til dialektar i «semi-periferien» til Oslo som spelar inn i europansk (jf. Mæhlum 2009, 16), slik at pragmatisk partiklar som indeksikalisering tilhøyrer til desse områda (*damma*, *se*) i mindre grad blir ytra i opptakssituasjonen enn dei som indeksikalisering tilhøyrer til dialektområde med høgare status (*sjø*). Arvespråkstarar som informantane i CANS vil ein derimot gjerne rekne med har avgrensa eller manglande register (jf. Chevalier 2004), slik at indeksikalisering av enkeltord også kan vere fråverande, og ikkje noko som blir påverka av den elles litt kunstige opptakssituasjonen.

Til hovudstudien vår her valde vi altså ut tre toordsuttrykk (verb+subjekt) som har ein tilsvarende variant i engelsk (subjekt+verb) og også ein norsk variant med same ordrekkefølge som i engelsk (jf. tabell 1):

Norsk VS	Engelsk SV	Norsk SV
ser du	you see	du ser
veit du	you know	du veit
trur eg	I think	(eg trur) ³

Tabell 1. Oversikt over dei undersøkte to-ordsuttrykka

³ Uttrykket *eg trur* (SV) er heilt marginal som pragmatisk partikkel i norsk, men det er nokre døme i både NDK og CANS.

Dette utvalet gjer at vi kan analysere bruken av pragmatiske partiklar i amerikanorsk i både ein- og tospråklege ytringar, på norsk og engelsk. Vidare gjer utvalet det mogleg å samanlikne bruk av same partikkel i ulike posisjonar. Forskjell i ordstilling mellom dei to språka spelar også inn, sidan etterstilt VS, som er vanleg i norsk, er ugrammatisk i engelsk (**Bill is at home, think I*).

Som nemnt vil vi i utgangspunktet analysere det amerikanorske datamaterialet mest mogleg frittstående/sjølvtendig. Derfor gir vi også døme frå CANS i beskrivinga av det vi reknar som protypiske bruksmåtar i norsk og engelsk. Slik vi les tidlegare forskning på desse og tilsvarande pragmatiske partiklar, er VS i final posisjon det mest frekvente i europansk:

- (5) e banne ikjett så mye menn minn bror bottpå dæ enn M1 de e gutt somm kann banne *se u* (Flom-02gm)
- (6) å så mæsste tå rømm jiffa se itte hell førr de va itte dømm kunn tte finne jennte ra *væit du* (CoonValley-06gm)
- (7) gammLeste gutten minn hann æter litt ludefissk hann bærre ti pLise mei *tru jæ* (Portland-01gm)⁴

VS i initial posisjon er sjeldan, men vi skal sjå nokre døme på det frå CANS i del 6 som også må kunne reknast som grammatiske i europansk.

Setningsinitial SV er klart mindre frekvent, men det finst enkelte døme på dette i NDK om ein leitar, og døme (8)–(10) frå CANS må også seiast å vere grammatiske i europansk. (Prosodien viser her nokså klart at toordsuttrykka er brukt som pragmatisk partikkel.)

- (8) *du ser # em # væiane jikk runnt dissa sekksjona* (Stillwater-01gm)
- (9) *du vett mor hadde de fint ho va sjukkepleiåske ho hadde pennger menn allt va dårlekt i Nårрге* (Saskatoon-01gk)

⁴ L representerer retrofleks flapp (ɾ) i CANS-notasjonen, mens R blir bruka om retrofleks kontinuant (ɹ). # markerer ei kort pause i talestraumen. I presentasjonen av døma her og i det følgjande er ofte nøling, pauseteikn og gjentakning utelate.

- (10) *je tru* far minn hann ville gå baksjatt te Nàrrge (Portland-01gm)

Etterstilt SV kan sjå ut til å vere fråverande i NDK, kanskje fordi det prinsipielt ville medføre V2-brot. (Sjå vidare diskusjon av prosodi og V2-brot i CANS lenger nede.)

I engelsk er det berre rekkefølga SV som er aktuell, og slik vi les den relevante forskingslitteraturen, er både initial og medial plassering av pragmatiske partiklar relativt meir frekvent i engelsk enn i norsk generelt sett (og final tilsvarande mindre frekvent). Døme (11)–(13) viser nokon reint engelskspråklege døme frå CANS med dei aktuelle toordsuttrykka, med høvesvis final, medial og initial plassering (sjå drøfting av *medial* plassering lenger ned).

- (11) he was the one who was supposed to come home and farm *you see* (Hatton-01gm)
 (12) we're second generation here *you know* our folks were all born here (CoonValley-06gm)
 (13) *I think* Kvande that is a family name (NorthBattleford-01gm)

Datainnsamlinga i CANS blei gjort som enkle toordssøk utan annan spesifikasjon, men med både *veit/vet* og *trur/tror* sidan begge former er bruka i den ortografiske transkripsjonen. (Berre *see* aleine er ikkje inkludert). Søka er avgrensa til norsk arvespråk, utan den svensk-språklege delen av korpuset. Dette ga 205 informantar totalt, og 700.837 tokens i CANS v.3.0. Tabell 2 (neste side) viser talet på treff brukt som pragmatisk partikkel og talet på treff totalt (i parentes). For *veit/vet du* og *jeg trur/tror* har vi analysert berre eit utval av treffa (høvesvis 501 og 201).

Her ser vi blant anna at *veit/vet du* er klart mest frekvent (3528 treff totalt), og at svært mange av desse er pragmatisk partikkel (487 av dei 501 som er analysert, 97 %). Den engelske varianten *you know* er også høgfrekvent, og med tilsvarande prosentandel (598 av 619, 97 %). Som venta er det få døme på *jeg trur/tror* som pragmatisk partikkel, men det er nokså mange døme på dette blant *trur/tror jeg*

	<i>Norsk VS</i>	<i>Engelsk SV</i>	<i>Norsk SV</i>
SER DU	59 (66)	5 (8)	13 (37)
VEIT DU	487 av 501 (3528)	598 (619)	133 (196)
TRUR EG	283 (463)	37 (94)	22 av 201 (1010)

Tabell 2: Talet på treff i CANS før og etter sortering etter bruk som pragmatisk partikkel.

(283, 61%). SV-varianten *du veit/vet* er også relativt frekvent som pragmatisk partikkel (133, 69%).

For å kunne analysere pragmatiske markører i detalj må ein sjå på både syntaktisk posisjon, uttale og betydning (jf. t.d. Maschler og Schiffrin 2015, 202). I vår samanheng gjeld dette for det første nett-opp avgjerda om eit treff i korpuset faktisk kan reknast som pragmatisk partikkel – semantisk avbleika, sjølvstendig, som eit tillegg til det proposisjonelle innhaldet som det står til (jf. del 2). I ein del tilfelle kan semantikken i konteksten klargjere at det er den konkrete, og ikkje pragmatiske/avbleika, betydninga som er i bruk (her: *å sjå*):

- (14) a. *du ser* denna brua uti der # kenn se å høu ho e
(CoonValley-06gm)
b. *du ser* domm tåLa på phone å så tjøre nå hæile tia
(Westby-03gk)

Vi såg i del 4 at Aijmer (1997) drøftar V2-regelen i skandinavisk som eit mogleg verktøy for å disambiguere i analysen. Samanlikna med tradisjonelle eller kategoriske skildringar av norsk syntaks, skulle bl.a. *du vet / du ser* i (15a–b) vere klare tilfelle av pragmatisk partikkel (ikkje oversetning), mens *trur jeg* i (15c–d) ikkje skulle kunne vere pragmatisk partikkel:

- (15) a. *du vet* de ær ikke alle såmm kann fikkse tåssjk
(Chicago-01gk)
b. *du ser* je kRager ikke omm nåssjke språke mitt
(Stillwater-01gm)

- c. menn i tutus'nåni *tru jæi* vi tokk en sånn kjøretur
(Kalispell-02uk)
- d. i går *tru e* re va sækks daLe (Westby-01gm)

Men tidlegare syntaktisk forskning på CANS har vist at det er ein god del V2-brot i materialet (Eide og Hjelde 2015; Westergaard og Lohndal 2019). Dette kan t.d. illustrerast med (16a–b):

- (16) a. *du vet* nå alle nåssjkene kåmm i sammen demm bestanndi
snakkte nåssjk (Chicago-01gk)
- b. *du væit* nå du kåmm te denni kanntRi du må lære enngg'lsk
(Decorah-01gm)

I praksis er det som oftast prosodien som må avgjere i tvilstilfelle, noko som er vanskeleg i analysar av spontantale generelt (utan tekniske verktøy), og enda meir i andrespråks- eller arvespråksdata der informantane ikkje nødvendigvis følgjer same prosodiske mønster som i målspråket (jf. Polinsky 2018, 148). Om frekvenstala i tabell 2 kan vi legge til at i tvilstilfelle er det analyse som pragmatisk partikkel som er valt.

Vi har sett at *posisjonen* til pragmatiske markørar er viktig i analysar i faglitteraturen, og tabell 3 (neste side) gir ei oversikt over plasseringa til dei partiklane vi ser på her, *final*, *initial* eller *medial* (bruken av desse omgrepa blir forklart i dei kommande avsnitta):

Her ser vi blant anna at det, som forventa, er mykje variasjon i bruken av *you know*. Det er variasjon i dei andre kategoriane òg, men både *ser du*, *veit du* og *trur jeg* har klart mest final plassering, mens både *du ser*, *du veit* og *jeg trur* har mest initial plassering. Bruken av engelsk *I think* som pragmatisk partikkel har litt variasjon, men er mest final (jf. Aijmer 1997).

Som det kom fram i del 4, er det mange ulike måtar å analysere *posisjonen* til pragmatiske markørar på i litteraturen. Erman (1987) analyserer plassering i ytringa/turen. Schiffirin (1987) inkluderer også større, tilsvarande einingar i analysen (t.d. *you know what I mean*). Vi analyserer derimot berre toordsuttrykka i funksjon som pragmatisk partikkel, og når det gjeld plassering, ser vi på posisjon i forhold til

	<i>Norsk VS</i>	<i>Engelsk SV</i>	<i>Norsk SV</i>
SER DU	<i>ser du</i> (N=59)	<i>you see</i> (N=5)	<i>du ser</i> (N=13)
	Final: 95 %	Final: 60 %	Final: 7,7 %
	Initial: 5,1 %	Initial: 40 %	Initial: 92 %
	Medial: –	Medial: –	Medial: –
VEIT DU	<i>veit/vet du</i> (N=487)	<i>you know</i> (N=598)	<i>du veit/vet</i> (N=133)
	Final: 96 %	Final: 62 %	Final: 5,3 %
	Initial: 1,4 %	Initial: 20 %	Initial: 89 %
	Medial: 2,7 %	Medial: 18 %	Medial: 5,3 %
TRUR EG	<i>trur/tror jeg</i> (N=283)	<i>I think</i> (N=37)	<i>jeg trur/tror</i> (N=22)
	Final: 97 %	Final: 68 %	Final: 18 %
	Initial: –	Initial: 19 %	Initial: 77 %
	Medial: 3,2 %	Medial: 14 %	Medial: 4,5 %

Tabell 3: Partiklane analysert etter syntaktisk plassering.

den proposisjonen det fungerer som ein kommentar til. I dei fleste CANS-døma vi har vist til nå, står toordsuttrykka til ei full *setning*, og enten rett føre denne eller avsluttande rett etterpå, slik som i døme (8)–(10) og (5)–(7).

I mange tilfelle er det derimot klart meir komplisert enn dette. Mellom anna er det slik at setninga ofte held fram etter det som elles kan seiast å vere ein pragmatisk partikkel i final posisjon:

- (17) a. menn de itte så mannge att *trur e* te snakke me
(Outlook-06gm)
- b. va itte fært lanngt du reist ifrå heme *veit du* denn tia
(Westby-01gm)
- c. ja såmmin *tru i* så reise biene hass te California
(Sunburg-13gk)

Når det ikkje er fulle setningar, kan vi seie at partiklane står til ein proposisjon som er uttrykt som eit setningsfragment (jf. Søfteland og Borthen 2018, 257), men i (17c) og i dei klaraste døma på *flagging*, må ein kanskje likevel seie at det ikkje er proposisjonar partikelen står til, men enkeltord. Vi kjem tilbake til dette i del 6.

Vidare er det slik at det i ein god del tilfelle er umogleg å avgjere om partikkelen er *final* (peikar mot det som er sagt rett føre) eller *initial* (peikar mot det som kjem), og det er her kategorien *medial* kjem inn, som i (18):

- (18) a. hann kamm te høre de væit du viss omm vi skulle ha danns
you know enn kâmm ti finn ut de likkevæR (CoonValley-06gm)
- b. vi hadde stor grønn saker *you know* vi vekk sa mat'n (Albert-Lea-01gk)
- c. kusiner menn ikke nær kusiner *du vet* fømilie (Chicago-01gk)

Dette gjeld i spesielt stor grad for bruken av *you know* som i (18a), noko som har bidratt til dei mange diskusjonane om statusen til dette uttrykket også internasjonalt (jf. del 4). Om frekvenstala i tabell 3 kan vi legge til at det ofte er vanskeleg å dra grensa mellom setningar med framhald etter partikkelen (jf. 17a-c) og medial bruk (jf. 18a-c): I tvilstilfelle er det medial som er valt.

6 Korpusdata: Bruksmåtar for SER DU, VEIT DU og TRUR EG

Etter oversikta som er gitt i del 5, skal vi her sjå litt meir detaljert på ulike bruksmåtar. Først to aspekt som i større eller mindre grad er relevant for alle variantane, *klynger* og *flagging*, og deretter nokon preliminære tankar om vidare analysar inndelt etter dei tre hovudtypane.⁵

6.1 Klynger

Det er mange døme på *klynger* av pragmatiske partiklar for alle tre hovudkategoriane (jf. t.d. Klintborg 1999). Det aller mest påfallande er *veit du* i kombinasjon med *da* (832 treff totalt):

⁵ I det følgjande brukar vi KAPITEL når vi omtalar alle variantar av eit toordsuttrykk samla, t.d. SER DU om *ser du* + *du ser* + *you see*.

- (19) a. sku ta båt'n te Amerika *da veit du* så varrt de # kåmm dømm på å så hellste på rømm såmm ræiste *da veit du* (CoonValley-02gm)
 b. å hænn brukkte på å hanndle me fissk ifrå Nårkje *da vet du* # femm million punn i åre (Westby-01gm)

Det er ein del døme på norsk *veit du* i klynge med engelsk *you know*, altså ei dobling av partikkelen på dei to språka. I følgje Maschler og Schiffrin (2015, 200) er det vanleg at slike kjem rett etter kvarandre som i (20a–c). Enda oftare står dei i ulike posisjonar i setninga (20d):

- (20) a. ja vi hadd itte kLee *veit du you know* (Billings-01gm)
 b. ho pLannter mannge tå di bLåmmer såmm bare læsta æin år *veit du you know* (Fargo-02gm)
 c. hann ha så mye græier såmm far hadde *you know veit du* (Stillwater-01gm)
 d. menn *you know* når ru høre i dag *veit du* # goodness me (Hatton-04gk)

Klyngene er primært med VS-variantane, og mest i final posisjon, spesielt der dei står inntil kvarandre. Men det er mange ulike klynge-variantar i materialet, bl.a. som vist i (21a–c):

- (21) a. så a må tænsje se omm *ser du veit du* hå oR n ska beruke (Westby-02gm)
 b. å så da bynnte je å vara skolelærer her i FaRgåo *you know* før sekksten år *tru jei veit du you know* (Fargo-02gm)
 c. *ser du* denn nye banngken såmm kjem opp i Kon Valli # dømm ræiv ne denna byggingen *væit du* # fårr å bygge denn nye banngken (CoonValley-02gm)

6.2 Flagging

I del 3 nemnde vi *flagging* som eit mogleg relevant aspekt for analysen, spesielt med tanke på kodeveksling. Flagging er når ulike språklege trekk rammar inn eller retter merksemda mot eit språkbyte (jf. Rosignoli 2011). I materialet er dette spesielt framståande for *you*

know, som ofte dukkar opp i ytringar med veksling til engelsk ved enkeltord/frasar som talaren ser ut til å ikkje komme på på norsk:

- (24) a. ja de bi lidd'le kallt kjue kjue *you know* # twenty degrees below (Wanamingo-04gk)
 b. menn ee # de va Re- ee # *you know* respectable kara all i hop (Appleton-01gm)
 c. fækk # fækk se på alle # ee alle ee # the memorials *you know* (Billings-01gm)

Vi finn også ein god del døme på dette med både *du veit*, *veit du*, *trur jeg* og *I think*:

- (25) a. så då fekk hann gå her *du vett* homestead (Saskatoon-01gk)
 b. å så radiologist *du veit* å de ja ja denn æ både dåkkter å de (Coon Valley-32gm)
 c. å vi playde ee eller ball *veit du* played ball (Rushford-01gm)
 d. (Fem av dem. Fem hva?) e veit tj hå ru # grandchildren *I think s-* # de e noko anna ru kalle # [latter] sekkembarn or something like that # *væit du* (Sunburg-01gm)
 e. jiffte fært young *tru je* unng *tru je* ee (Hatton-06gm)

Som det også kjem fram i (25d), skjer det same rundt *norske* ord som talarane kanskje ikkje er heilt sikre på (26a–c). Ein variant av dette er ved namn på personar som talaren er usikker på om lyttaren kjenner til (26d):

- (26) a. menn nå ru menn nå ru ser i we say bLa # *you know* vi-avis'n (Sunburg-03gm)
 b. hennge n åpp å pLukke tå løva å så ha de ti en bonnt bonnt # en bonnt *da veit du* (CoonValley-02gm)
 c. cousin minn har har ei ee nåssjk bok u *veit du* på ee dictionary på ee Nårje *veit du* (Coon Valley-32gm)
 d. æi hukksa sje hann M19 *du væit* bare eit år enn jikk på skurn æ tru e (Hatton-03gm)

Om ein ser på døma i (24)–(26) som ulike sider av same sak, kan det kanskje ikkje kallast flagging på den måten omgrepet er mest bruka i faglitteraturen, og det framstår òg som at den primære funksjonen er å sjekke forståinga mellom talar og lyttar. Samtidig er det *you know* ved usikkerheit rundt *engelske* ord som er det mest frekvente, gjerne i ein elles for det meste norskspråkleg kontekst. Vidare forskning trengst for å finne ut korleis dette best kan analyserast.

6.3 Preliminær analyse av *SER DU*

I tabell 2 såg vi at *VS ser du* er klart mest frekvent i denne gruppa, og primært i final posisjon. Initial er også mogleg (27a). Og *you see* kan stå før og etter norskspråklege ytringar (27b–c):

- (27) a. ja åsså *ser du* vi # hadde brækkfest hema ra vett du
(Blair-17gm)
b. *you see* ee me leve på en faRm å sysstro mi så ønngRe
(Outlook-02gk)
c. menn ho britt sjuk denn gånngen *you see*
(NorthBattleford-01gm)

Bruksmåtene for *SV du ser* kan sjå ut til å spegle bruken av *you see* i engelsk, men dei fleste eller alle døma med *du ser* må seiast å vere velfungerande konstruksjonar i europansorsk òg, som i (28a–d). (Også her peikar uttala mot at uttrykka er brukt som pragmatisk partikkel.)

- (28) a. em ## *du ser* nårr # nå jænnerasjon minn æ borrtte så
(Westby-05gm)
b. vi hadde kjøtt sømm vi ee *du ser* ee vi sjlakhta åmm
hæusst'n (CoonValley-51gk)
c. næi # *du ser* eg behøvvde tje de (Saskatoon-01gk)
d. de va ba jennter fårr *du se* # gutt'ne kunne gå når såmm
hellst (Chicago-01gk)

I del 4 såg vi at ytringar med *sjø* i trøndersk gjerne inneheld ei forklaring, men at *sjø* også kan fungere som eit hint frå talar til lyttar om at ein er einige (Søfteland og Borthen 2018). Mange av dei 59

døma på *ser du* står etter ei forklaring (jf. 29a–b), men det er òg tilfelle der vi må rekne med at talaren veit at lyttaren kjenner innhaldet frå før (jf. 29c – samtale mellom jamnaldringar):

- (29) a. (I: Så far din snakka engelsk heime?) å ja hænn va hæLLv enngels hann *se ru* (CoonValley-17gm)
 b. (I: Og for å få den til å vekse, kva brukte de da?) yeast # vi ha mæ yeast i re *ser ru* # so it rises yeah (Sunburg-13gk)
 c. te gammLare ru bLir de forrtare går de *se ru* (CoonValley-06gm)

Ein preliminær analyse er at *ser du* i CANS kan sjå ut til å fungere mykje tilsvarande *sjø* i trøndersk, men at det er spesielt mykje forklaring, truleg fordi mange av dei aktuelle døma er svar på spørsmål frå ein intervjuar som i (29a–b). *Du ser* kan sjå ut til å delvis likne bruken av engelsk *you see*, men det er for få døme på begge delar i dette materialet til at vi kan seie noko sikkert.

6.4 Preliminær analyse av VEIT DU

Alle dei tre variantane innanfor kategorien VEIT DU er høgfrekvente i materialet. Vi har sett at *veit du* primært har final plassering og *du veit* primært initial, men det er også ein viss variasjon, t.d. *veit du* initialt (30a) og *du veit* finalt (30b):

- (30) a. å *veit du* # i desse da- lanngge gonngen em de var ein sinn omm en jinnte jikk me en gutt ifrå anndre tjørrka (Blair-04gk)
 b. ja domm brukkt å taRa litt nåssjk dama menn de taRa de itte nå no meir ama *du væi* (Blair-01gm)

You know er høgfrekvent som pragmatisk partikkel i materialet. Ein del av dei er i einspråkleg engelske ytringar, men dei står blant anna ofte mellom to setningar på norsk, ein bruksmåte som er kjent frå andre analysar av arvespråkssituasjonar (jf. Poplack 1980):

- (31) a. menn dæ rarrrt me re nå remm vekks opp slikk å fløtt ifrå heimen *you know* de kan bli slekk att ru ser emm ikkje så åffte vett du (Sunburg-07gm)
- b. å mor skreik *you know* å denn stakkasj lit'n gutt'n hann va bare fire år gammal å dær ær n sekksti fot opp (Gary-01gm)

I faglitteraturen (jf. del 4) kjem det fram at *you know* ofte er vanskeleg å analysere, og det gjeld i stor grad også her. I døme som (31a) er *you know* analysert med *medial* plassering i tabell 3; det er umogleg å bestemme om *you know* er knytt intonasjonsmessig mest til det som er sagt føre eller til det som kjem etter, og semantisk kan det vere begge delar (jf. Schiffrin 1987). *You know* står også ofte inni setningar og inni setningsledd (jf. bl.a. diskusjonen rundt døma i (17)):

- (32) a. så otherwise em du vill ikke gå *you know* ti de fåRR de skulle ta fåRR lennge menn (Portland-02gk)
- b. somme tier att moro å hatt # *you know* e bror ee sisster elli hårrt (Westby-12gm)
- c. va ei stunn de va sju hundre fåRk ell de va sju hundre fammli de kjømm itt e i høu ## *you know* somm livvde på einn gaR ein farrm (Westby-01gm)

Du veit er også frekvent, i dei fleste tilfella i initial posisjon, ofte med ny informasjon etter:

- (33) a. *du veit* vess du ee whispera åt nåån i skoLe såmm hadde nåssjk de (Appleton-01gm)
- b. well *du veit* nå re va heitt da va re haRt (Sunburg-12gk)
- c. å *du veit* vi vi vå- hann far våkks åpp i i Vessfåll i næren av Vessfåll så jæi har denn dialekt'n (Stillwater-01gm)

Schiffrin (1987) analyserer bruk av *you know* aller mest som ein måte å sikre kommunikasjonen i samtala på. Moquin og Salmons (2020) seier at det er forskjell på engelsk og norsk – at *you know* er ei bønne om forståing, mens *veit du* insisterer på sanninga i ei utsegn – men

at *veit du* hos amerikanorsktalarane har tatt opp i seg meir av den engelske bruksmåten. Dette stemmer godt med våre analysar. Hovudinntrykket er at det store fleirtalet av døme på alle variantar i VEIT DU-kategorien primært fungerer som ein sjekk for informasjonsflyten; dei hintar om at talaren gir informasjon, men at forståinga av denne er avhengig av at lyttaren følgjer med (jf. Schiffrin 1987, 290). Døma i (34) kan illustrere ulike variantar av dette:

- (34) a. mais å korn # å høy *veit du* nå vi mjøRRke mye kue må ru ha mye høy å my pasture grass (Decorah-01gm)
 b. ja # e tru kanne- e kudd hæ- e kurra # off da # si # de bRi enngelst e nåRsk i samens *veit du* (Harmony-01gk)
 c. ja m- messta # ee # ee # strull å # Råosetts å # menn rumm-græut # å ru vet # å læffse å fLattbrø # alt detta der # lutfisk (Westby-03gk)
 d. vi har ikkje råkkå nåRske aviseR sjøR menn *u veit* ee # e e æin såmm brinnga # brinnga remm hit te culture-hus næ vi # omm frædag (Sunburg-03gm)

Vi kan seie at både *veit du* og *du veit* i dette materialet i stor grad tilsvavar bruken av *you know*.

Samanliknar vi treff på *veit du* i CANS mot NDK, er det over dobbelt så frekvent (5,03 mot 1,89/1000 tokens). Ei mogleg forklaring på det høge talet på VEIT DU-variantar generelt kan vere at informantane er usikre på situasjonen språkleg og kommunikativt. Dei blir under opptaka oppfordra til å snakke (berre) norsk med kjende og ukjende sjølv om det naturlege for dei i settinga ville vere engelsk, og mange av dei har ikkje snakka norsk på veldig mange år.

6.5 Preliminær analyse av TRUR EG

I del 5 såg vi at VS *trur/tror jeg* er nokså høgfrekvent i datamaterialet, og nesten berre i final posisjon. Eit interessant poeng her er at ein god del elles tvitydige døme med tanke på plassering kan bli eintydiggjort om ein ser på *kva som er usikkert*. I (35a) er det mest sannsynleg at usikkerheita ligg i tidsomfanget *tri dager* og ikkje i om den omtalte personen faktisk dreiv med omsetting. Døme (35b) er deri-

mot mogleg å analysere både som at det er *langrenn* det er noko usikkert med, eller det at det ikkje er populært. Denne er dermed kategorisert som *medial* i tabell 3.⁶

- (35) a. ja # hann hell på tri tri dager *tru e* [latter] me å s- translate (CoonValley-04gm)
 b. (I: Er det både liksom slalåm og langrenn?) lanngrenn *tru jæi* ær ikke så velldi populært da (KalisPELL-02uk)

Vi har sett at Aijmer (1997) trekker fram to hovudbetydningar for *I think*, (sikker) påstand og usikker (informasjons)status. For bruk som pragmatisk partikkel er det primært sistnemnde som er relevant, spesielt når dei står i final posisjon. Dette stemmer godt for døma på VS *trur/tror jeg* i CANS, og det er mange ulike typar usikkerheit som kjem fram: Usikker på tidspunkt i eige liv (36a), på ei oppleving i framtida (36b) og på allmenne situasjonar eller hendingar i fortida (36c–d):

- (36) a. je var Sunny Side de va treåføRRti *trur je* førr da reiste je te høgskuurn (Blair-04gk)
 b. nå ska vi ræse te å besikk dæmm e NåRRge så de ska være moLo *tru e* (CoonValley-12gm)
 c. å på sjlutt'n på trædvetaLe så va re allt enngelst *tru e* (Fargo-01 gm)
 d. da vi jiffa åss så va skuurn borrtte allt *tru e* # consolidated with Westby and then they tore it down and sold it (CoonValley-06gm)

Også det at *trur/tror jeg* er så frekvent, kan vere eit resultat av at informantane er usikre i kommunikasjonssituasjonen språkleg, og desutan av at dei får spørsmål frå intervjuar om hendingar langt bakover i tid.

⁶ Eit spørsmål her blir om *trur jeg* kan stå i initial posisjon i det heile i norsk, men det er mogleg med *veit du* (jf. 30a) – og det er mogleg med *I think/you know/you see*, noko som truleg kan påverke bruken i amerikanorsk.

Vidare er det òg ein del døme på *I think*, nokon i einspråkleg engelske ytringar, men også mange i primært norskspråklege ytringar:

- (37) a. (I: Og du husker ikke at mor og far snakka norsk heller?)
 næi tRu ikke de baRe enn- # baRe enngelsk # *I think*
 (Spokane-07gm)
- b. hann ha binnt å farrmen i 1918 *I think* å farrme heile live
 (Portland-01gm)

Også dette stemmer godt med analysen til Aijmer (1997) og kommentarane om *trur jeg* ovanfor.

Som nemnt i del 5 er det eit par døme på *jeg trur* som pragmatisk partikkel i materialet (t.d. 10). I tabell 2 er dette 22 døme totalt av dei 201 som er analysert, men dei fleste av desse er tvilstilfelle. Den høgfrekvente bruken av *jeg trur* som vanleg setningsinnleiar bidrar truleg til blokkering av utviklinga av denne ordkombinasjonen til frittstående pragmatisk partikkel.

7 Konklusjon

Bruken av dei omtalte pragmatiske partiklane i CANS er på mange måtar tilsvarande bruken i europansk, men amerikanorsktalarane må seiast å ha eit større repertoar å spele på. I tillegg til dei typisk etterstilte (VS-)bruksmåtarane frå europansk, tar dei også i bruk dei liknande engelskspråklege uttrykka og deira varierte bruksmåtar, samtidig som dei tilpassar og utvidar meir marginale norskspråklege variantar i retning engelsk bruk, i betydning og/eller frekvens. Spesielt er ulike variantar av VEIT DU svært høgfrekvent. Ei mogleg forklaring kan vere at desse partiklane gjerne blir bruka som ein sikkerheitsfunksjon for informasjonsflyten, noko informantane kan trenge om dei kommunikativt sett er utrygge på situasjonen, og som truleg kan bli forsterka av at dei snakkar med ein europansk-talar. Tilsvarande kan det vere nyttig for dei å kunne bruke pragmatiske partiklar som flagging av språkbyte til engelsk for ord dei ikkje hugsar på norsk, eller markering av norske ord dei er usikre på. Det har

komme fram fleire metodiske problemstillingar ved analysane i artikkelen, blant anna knytt til intonasjon, V2-spørsmål og tvitydig semantikk. I den vidare forskinga bør det gjerast meir detaljerte pragmatisk-semantiske analysar, også komparativt mot engelsk og eldre norske dialektar, inkludert diakrone perspektiv på CANS-data og analysar i lys av kodevekslingsteori.

Referansar

- Aijmer, Karin. 1997. I think – an English modal particle. I *Modality in Germanic languages: Historical and comparative perspectives*, redigert av Toril Swan og Olaf J. Westvik, 1–47. Berlin/Boston: De Gruyter.
- Borthen, Kaja. 2018. Store spørsmål om små ord. Innledning til temanummer om pragmatiske partikler i norsk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 36 (2), 225–247.
- Borthen, Kaja, Anders Nøklestad, Åshild Søfteland, Perlaug M. Kveen og Elena Karagjosova. (2018). Database for etterstilte småord i norsk (Småord-databasen). Tekstlaboratoriet, UiO. <http://tekstlab.uio.no/not>
- Borthen, Kaja, Åshild Søfteland, Perlaug M. Kveen, Elena Karagjosova og Anders Nøklestad. Finalpartiklar i norske talemål. Ei undersøking av variasjon knytt til geografi, alder og kjønn. *Maal og Minne* 1-2021, 1–63.
- Chevalier, Joan F. 2004. Heritage language literacy: Theory and practice. *Heritage Language Journal* 2 (1), 1–19.
- Eide, Kristin og Arnstein Hjelde. 2015. Verb Second and Finiteness Morphology in Norwegian Heritage Language of the American Midwest. I *Moribund Germanic Heritage Languages in North America*, redigert av B. Richard Page og Michael T. Putnam, 64–101. Leiden/Boston: Brill.
- Erman, Brit. 1987. *Pragmatic Expressions in English. A study of You know, You see and I mean in Face-to-face Conversation*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

- Fraser, Bruce. 1999. What are discourse markers? *Journal of Pragmatics* 31, 931–952.
- Johannessen, Janne B., Joel Priestley, Kristin Hagen, Tor A. Åfarli og Øystein A. Vangsnes. 2009. The Nordic dialect corpus: An advanced research tool. I *Proceedings of the 17th Nordic Conference of Computational Linguistics*, redigert av Kristiina Jokinen og Eckhard Bick, 73–80. Odense: Northern European Association for Language Technology (NEALT).
- Johannessen, Janne B. 2015. The Corpus of American Norwegian Speech (CANS). I *Proceedings of the 20th Nordic Conference of Computational Linguistics*, redigert av Beáta Megyesi, 297–300. Vilnius: Northern European Association for Language Technology (NEALT).
- Klintborg, Staffan. 1999. *The transcience of American Swedish*. Lund: Lund University Press.
- Maschler, Yael og Deborah Schiffrin. 2015. Discourse markers: Language, meaning, and context. I *The handbook of discourse analysis*, redigert av Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton og Deborah Schiffrin, 189–221. Chichester, UK: Wiley Blackwell.
- Matras, Yann. 2009. *Language contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Moquin, Laura og Joseph Salmons. 2020. American Norwegian discourse marking: Convergence, detachability, pragmatic change. I *Bauta – Janne Bondi Johannessen in memoriam*, redigert av Kristin Hagen, Arnstein Hjelde, Karine Stjernholm og Øystein A. Vangsnes, 303–318. *Oslo Studies in Language* 11(2).
- Mæhlum, Brit. 2009. Standardtalemål? Naturligvis! En argumentasjon for eksistensen av et norsk standardtalemål. *Norsk lingvistisk tidsskrift* 27 (1), 7–26.
- Polinsky, Maria. 2018. *Heritage languages and their speakers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Poplack, Shana. 1980. Sometimes I'll start a sentence in spanish y termino en espanol: toward a typology of code-switching. *Linguistics* 18 (7–8), 581–618.
- Rosignoli, Alberto. 2011. *Flagging in English-Italian code-switching*. Doktoravhandling, Bangor University.

- Salmons, Joseph. 1990. Bilingual discourse marking: code switching, borrowing, and convergence in some German-American dialects. *Linguistics* 28 (3), 453–480.
- Schiffrin, Deborah. 1987. *Discourse markers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Søfteland, Åshild og Kaja Borthen. 2018. Æ e trønder æ, sjø. Den pragmatiske partikkelen ‘sjø’ i midtnorske dialekter. *Norsk lingvistisk tidsskrift* 36 (2), 249–280.
- Östman, Jan O. 1981. *‘You Know’: A discourse-functional study*. Amsterdam: John Benjamins.
- Westergaard, Marit og Terje Lohndal. 2019. Verb second word order in Norwegian heritage language: Syntax and pragmatics. I *Variable properties in language: Their nature and acquisition*, redigert av David W. Lightfoot og Jonathan Havenhill, 91–102. Washington, DC: Georgetown University Press.

English summary

The main focus in this article is on the use of the pragmatic particles *ser du*, *veit du* og *trur eg* in CANS – Corpus of American Nordic Speech. These are compared with the use of English *you see*, *you know*, *I think* and Norwegian *du veit*, *du ser*, *eg trur* in the same material. The article provides an overview of frequency, syntactic position and overall pragmatic analysis, together with a discussion of some methodological issues. The main finding is that the American Norwegian speakers use the possibilities that these pragmatic particles provide as support for the information flow in the conversational situation, and combine both Norwegian and English usage patterns together into a larger resource.

Åshild Søfteland
 Institutt for språk, litteratur og
 kultur
 Høgskolen i Østfold
 ashild.softeland@hiof.no

Arnstein Hjelde
 Institutt for språk, litteratur og
 kultur
 Høgskolen i Østfold
 arnstein.hjelde@hiof.no